

RELATIA MEDIC – PACIENT. ASPECTE PSIHO-SOCIALE.

Sef Lucr. Dr. Mihail Cristian Pîrlog, Asist. Univ. Dr. Dan Bondari

Relația medic – pacient

- Relația medic – pacient este una extrem de complexă, vizând aspecte culturale, psihologice și sociale, care vor influența comportamentul fiecăruia dintre cei doi actori.
- Această relație este una care se stabilește între membrii a două grupuri sociale distincte în ceea ce privește prestigiul, puterea și orientările lor: un grup ce oferă îngrijiri specializate unui alt grup care solicită aceste îngrijiri de sănătate.
- Această relație se desfășoară într-un cadru instituționalizat, după un anumit ritual. Astfel, în această relație se conturează extrem de bine conceptele de status și rol social.

Statusul social (I)

- Statusul reprezintă poziția ocupată de o persoană sau un grup de persoane în societate, având determinare atât pe orizontală, în ceea ce privește rețeaua de contacte și schimburi cu persoane având același nivel social, cât și pe verticală, vizând relațiile cu persoane aflate în poziții superioare sau inferioare în ierarhia socială.
- Statusul social a primit din aceste puncte de vedere mai multe definiții și caracterizări:
 - ansamblu de relații egalitare și ierarhice pe care individul le are cu alți membri din grupul din care face parte
 - prestigiu social (M. Weber, 1921)
 - colecție de drepturi și de datorii generate de locul ocupat de fiecare individ în societate (R. Linton, 1936)
 - statusurile atribuite (vârstă, sex, rasă) diferă de cele achiziționate (profesie, poziție economică, stare civilă), pentru care individul a optat și a depus anumite eforturi (T. Parsons, 1951)

Statusul social (II)

- Statusul de vârstă, cel profesional și cel cultural evoluează împreună în copilărie, ulterior distanțându-se și dezvoltându-se separat. Există de asemenea, distincții, între statusul actual și cel latent, posibil de actualizat în alte contexte sociale.
- Fiecare persoană posedă mai multe statusuri, grupate astfel:
 - Statusul biologic
 - Statusul familial
 - Statusul extrafamilial

Statusul social (III)

- Toate statusurile asociate unei persoane formează setul de statusuri proprii acesteia, între care cel cultural, cel economic și cel profesional au cel mai important rol în configurarea statusului social al persoanei respective.
- Statusul profesional este cel mai important în societățile moderne, divizându-se în:
 - statusuri formale (oficiale, distribuite conform cu organigrama)
 - informale (dobândite pe baza caracteristicilor persoanei)

Statusul social (IV)

- Statusul formal face diferența între gradul de autoritate conferit de organizație angajaților și se exteriorizează printr-un set de simboluri:
 - titluri profesionale
 - avantaje suplimentare
 - posibilitatea de a desfășura o muncă plăcută
 - condiții de lucru luxoase
- Statusul informal vizează prestigiul obținut de angajați pe baza unor trăsături necerute expres de organizație:
 - angajații în vârstă și cu mai mare experiență sunt percepuți cu un status mai înalt decât ceilalți colegi
 - cei care au capacități speciale au de asemenea un status mai înalt
 - femeile și persoanele aparținând unor grupuri minoritare sunt valorizați mai puțin

Statusul social (V)

- Dobândirea unui status profesional mai înalt se face pe mai multe căi:
 - experiență câștigată
 - trecerea prin posturi de suport mai puțin prestigioase, care oferă posibilitatea dobândirii de experiență
 - concursuri sau numiri în posturi noi
 - calități excepționale
 - status privilegiat al familiei individului, relații sociale de suport, intervenții de susținere în momentul avansării
- Schimbarea statusului profesional implică și schimbarea statusului economic (venituri și prestigiu social).
- Statusurile parțiale ale unei persoane pot fi congruente sau incongruente, putând genera conflicte (ex. statusul profesional cu cel familial).

Rolul social (I)

- Rolul social reprezintă model de comportare asociat unui status, punerea în act a drepturilor și datoriilor prevăzute de statusurile indivizilor și grupurilor într-un sistem social.
- Învățarea rolurilor sociale duce la formarea personalității și asigură funcționalitatea colectivităților umane.
- Rolul social reprezintă atât comportamentul efectiv cât și prescripția normativă în legătură cu acesta, fiind definit și ca ansamblul de comportamente pe care în mod legitim îl așteaptă ceilalți de la individul care ocupă un status social.
- În raport cu statusul social, rolul este mai flexibil. Statusul poate rămâne neschimbat, dar rolul se poate modifica pe măsura schimbării cerințelor sociale.

Rolul social (II)

- În problema raporturilor dintre rol și personalitate au fost distinse trei poziții :
 - personalitatea nu se poate confunda cu rolurile, ea doar le transcende și se exprimă prin intermediul lor
 - personalitatea se reduce la jocul de roluri
 - personalitatea este o putere de opțiune între roluri, o sinteză a lor și a anumitor elemente aparte, ireductibile, constituindu-se astfel persoana (legată de o scară de valori) sau personajul (sinteză compromisă)
- Personajul este astfel un compromis între spontaneitatea subiectului și exigențele sociale, realizându-se în diverse modalități:
 - rol stereotipizat (a trebui să fii), în strictă conformitate cu modelul și așteptările celorlalți
 - mască (aparență), un compromis cu intenție manipulatorie sau oportunistă
 - refugiu (alibi), cu intrarea în roluri protectoare sau magice
 - ideal personal (a voi să fii), trăit în mod dinamic, ca expresie a unui eu profund

Rolul social (III)

- Rolurile sociale au funcția de reglare a raporturilor sociale și de structurare a comportamentului indivizilor în limite așteptate de societate.
- Statutul social presupune existența concomitentă a unui set de roluri ce pot fi sau nu congruente.
- Tensiunea rolului (persoana nu poate răspunde așteptărilor rolului) apare în situații precum:
 - există discrepanțe între trăsăturile de personalitate și prevederile rolului social
 - apare o schimbare rapidă a rolului de la un tip de activitate la altul
 - persoana este supra- ori subsolicitată în rolul respectiv.

Rolul social (IV)

- Conflictul de rol apare atunci când individul joacă două sau mai multe roluri ale căror cerințe sunt contrare și nu pot fi conciliate, singura soluție în acest sens fiind ierarhizarea rolurilor prin ignorarea anumitor prevederi până la o limită maximă.
- Între sursele de conflict între roluri se numără (J. Maisonneuve):
 - proliferarea rolurilor în societatea contemporană
 - inconsistența sau echivocul pozițiilor și al modelelor de roluri corelative
 - evoluția rolurilor în defavoarea statusurilor și a modelelor comune
 - articularea deficientă a funcțiilor
 - plasarea individului într-o poziție de intersecție
 - inaderența individului afectivă și ideologică la rol
 - reacția provocată asupra individului de exigențele incompatibile ale unui rol mixt.

Rolul social (V)

- Metodele de ieșire din conflictul de roluri pot fi (J.Maisonneuve):
 - opțiunea pentru un rol în defavoarea altuia
 - compromisul pe baza unei ierarhii între prescripții, ori a unei alternanțe a rolurilor
 - inovația în promovarea unui nou model de rol care conciliază așteptările contrare, menținând doar o parte din aspectele rolurilor aflate în conflict
 - raționalizarea elimină antagonismul conduitelor concrete prin referirea la principii care par să se concilieze în abstracto
 - negarea conflictului în scopul protejării de anxietate și îndepărtării scadenței.
- Conflictele între roluri devin factori de schimbare socială, având potențial perturbator pe plan social și personal, provocând chiar, prin amplificare la nivelul societății, o revizuire a așteptărilor și a datelor obiective.